

در روز مجرب از امام صادق علیه السلام

اصول فقه (بحث چهارم - اصول عملیه)

معنای حجیت استصحاب

جلسه ۴۴۵

استاد شفیعی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

خلاصه بحث گذشته

از اقوال اصولیین، هفت مقوم برای استصحاب استظهار می شود.

۱. یقین سابق

۲. شک لاحق

۳. اجتماع یقین و شک در زمان واحد

۴. تعدد زمان متیقن و مشکوک

۵. وحدت متعلق یقین و شک

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

۶. تقدم زمان متیقن بر زمان مشکوک

۷. فعلیت شک و یقین

بررسی احتمالات در بیان مراد از ابقاء

۱. ابقاء عملی: منظور عمل مکلف است.

بر فرض این احتمال، عمل مکلف حجت بر امری محسوب نمی شود.

۲. الزام شرعی: منظور فعل شارع است.

این مورد هم نمی تواند حجت بر امری باشد، زیرا خودش مدلول است، یعنی دلیل؛ می شود نفس

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

مدلول، و این جایز نیست.

پس در هر دو صورت استصحاب را نمی توان به آن معنای متداول حجت، وصفش نمود.

تعریف حجت

معنای حجت در باب امارات: کاشف و دلیل بودن بر شیی است.

معنای حجت در باب اصول عملیه: بمعنای لغوی است، یعنی: چیزی که مکلف با آن بر مولی احتجاج می‌کند، و مولی نیز با آن بر مکلف احتجاج می‌کند، و این حجت، دارای معذرت و منجزیت می‌باشد. پس مراد از حجت در باب اصول عملیه، همان معنای لغوی است.

دفع اشکال

مصنف در مقام دفع اشکال عدم صحت، توصیف «الإبقاء» به حجت می‌گوید:

معنى الإبقاء الذي هو مؤدى الاستصحاب، وهو أن المراد به القاعده الشرعيّه المجعلوه في مقام العمل. مراد از استصحاب، قاعده‌ی شرعی‌ای مجعوله در مقام عمل است.

پس مراد از این استصحاب، ابقاء عملی منسوب به مکلف، یا الزام شرعی نیست. لذا صحیح است بگوییم: استصحاب حجت است (البته بمعنای لغوی آن حجت است).

معنای حقیقی حجت

فالحجّة في الحقيقة هي: القاعده المجعلوه للشاك ...

حجت، در حقیقت قاعده ایست که از طرف شارع جعل شده برای شاک، اما در صورت عدم ثبوت اصل مجعولیت، اصلاً نمی‌توان گفت: اینها قاعده‌ی شرعی هستند، چه رسد به اینکه بگوییم حجت است.

اثبات معنای لغوی حجت استصحاب

إذا ثبت صحّه وصف نفس قاعده الاستصحاب بالحجّه بالمعنى اللغويّ...

آنگاه که صحیح بودن توصیف خود قاعده‌ی استصحاب به حجت، به معنای لغوی ثابت شد، دیگر نیازی به توجیه و تصحیح نمودن توصیف استصحاب به حجت، باقی نمی‌ماند. لکن بعض مشایخ موصوف به حجت را در باب استصحاب، یکی از این سه امر قرار دادند:

۱. اليقين السابق

مرکز مجربان امام صادق علیه السلام

۲. الظنّ بالبقاء اللاحق

۳. مجرد الكون السابق

صحت وصف استصحاب به حجت

ImamSadiq.tv

لا شكّ في أنّ الموصوف بالحجّة في لسان الأصوليين نفس الاستصحاب ...

شکی نیست در اینکه موصوف به حجت در زبان اصولیین، خود استصحاب است، نه آن امور ثلاثه که بعضی بیان شده بودند و منظور از آن حجت، حجیت به معنای لغوی است.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv